

РЕЦЕНЗИЈА

НА РАКОПИСОТ (УЧЕБНИК) „ПРАВО НА ОСИГУРУВАЊЕ“ ОД ВОИ. ПРОФ. МАРИЈА АМПОВСКА, ПРАВЕН ФАКУЛТЕТ, УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ ВО ШТИП

Врз основа на одредбите од Статутот и Правилникот за единствените основи за остварување на издавачката дејност на Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип, како и Одлуката бр. 1102-127/4 од 25.10.2021 година од редовна седница на Наставно-научниот совет на Правен факултет, одржана на 21.10.2021 година, избрана е Рецензентска комисија во состав:

- д-р Борка Тушевска-Гавриловиќ, вонреден професор на Правен факултет, Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип;
- д-р Кристина Мишева, вонреден професор на Правен факултет, Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип

за изготвување на извештај - рецензија на приложениот ракопис (учебник) „**Право на осигурување**“ од авторката **вонреден професор д-р Марија Амповска**, наменет за студентите на прв и на втор циклус студии на Правен факултет при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип.

По внимателно читање на ракописот, Комисијата до Наставно-научниот совет на Правен факултет го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

Општи податоци за ракописот: Ракописот со наслов „Право на осигурување“ претставува учебник кој е наменет како основана и задолжителна литература за изучување на истоимениот предмет Право на осигурување. Според актуелната студиска програма за прв циклус студии на Правниот факултет при Универзитет „Гоце Делчев“ предметот Право на осигурување е предвиден како избран предмет на прв циклус студии, за студентите на правни студии во Штип и во Струмица, во рамките на следниве модули: Граѓанско право, Деловно право и Финансово право во VII семестар, со фонд на часови 3+2+1 и 8 кредити. Содржината на учебникот во целост соодветствува со наставната програма за предметот Право на осигурување и ја опфаќа целосно наставната материја за оваа студиска програма.

Учебникот е наменет и според содржината одговара и може да се користи како дел од задолжителната литература за втор циклус студии за студиска програма:

двогодишни студии по граѓанско право во чии рамки е предвиден предметот Право на осигурување и супервизија на осигурувањето, како избран предмет во трети семестар, со фонд на часови 3+2+2 и број на кредити 8.

Податоци за обемот на ракописот: Содржината на учебникот „Право на осигурување“ е претставена на вкупно 315 страници во А4 формат, со проред 1, а употребен е фонт на букви Arial и големина на букви 11, согласно со Упатство за техничко уредување на учебници и учебни помагала во електронска форма (ОИДК. ОБ.15). Сметаме дека обемот на содржината на учебникот ги задоволуваат критериумите според бројот на часови предвидени за истоимениот предмет според наставната програма и силабусот и истиот е во согласност со одредбите од Правилникот за единствените основи за остварување на издавачката дејност на Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип.

Податоци за постоење на сличен или ист наслов: Во домашната правна литература и помеѓу универзитетските учебници, според она што им е познато на рецензентите, досега не е објавен учебник по Право на осигурување. Од големо значење е објавувањето на учебникот „Право на осигурување“, бидејќи за првпат со него се систематизира материјата во една целина која соодветствува со наставната програма и потребите од изучување на овој предмет. На студентите за првпат ќе им биде ставен на располагање

академски учебник кој содржи теоретска обработка на сите значајни прашања и теми на правото на осигурување, како и приказ на компаративна теорија и практика на одредени прашања кои му припаѓаат на правото на осигурување, со цел материјата да се доближи до студентите и истите полесно да ја спознаат и да ги утврдат стекнатите знаења. Во учебникот се содржани научните сознанија до кои авторката има дојдено во текот на својата повеќегодишна научноистражувачка дејност која во континуитет на полето на отштетното, облигационото право и правото на осигурување, со што консултирана е во значаен обем домашна и странска релевантна правна литература и авторката покажува значајно познавање на материјата. Според нашите сознанија и поради следењето на научниот развој на авторката можеме да констатираме дека дел од материјата обработена во овој учебник се веќе објавени од страна на авторката во соодветни публикации во текот на овие години. Другиот дел од обработената материја се нови научни текстови, оригинални и создадени само за целите на овој учебник, со цел поврзување на целата материја на правото на осигурување, нејзино дополнување, продлабочување и приспособување на намената оваа публикација да се користи како учебник за студентите на правни студии на Правниот факултет при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип и на правните факултети, факултетите за осигурување и секаде каде што се проучува материјата на правото на осигурување во нашата држава. Начинот на кој е обработена материјата, обработката на методските единици, користената литература и коментирањето на одредените одредби и практика го прави учебникот оригинално авторско дело на авторката во кое е сублимирано солидното познавање на материјата. Овој учебник воедно претставува значајно збогатување на научната литература на нашата академска заедница. Така како што е конципиран, сметаме дека учебникот ќе биде користен особено за студентите за високообразовниот процес и целата академска заедница, но содржините се интересни и за правните практичари и сите останати субјекти кои имаат интерес во оваа проблематика.

Краток опис на содржината: Целокупната материја на правото на осигурување во рамките на овој учебник е поделена на 12 глави кои соодветствуваат на наставните единици предвидени со наставната програма за предметот Право на осигурување и тоа: Поим на правото на осигурување и неговото место во правниот систем, Формално-правни извори на правото на осигурување, Основни поими (елементи) на осигурувањето, Субјекти во правото на осигурување, Статусно право на осигурување, Договорно право на осигурување, Осигурување на имот, Осигурување од одговорност, Осигурување од професионална одговорност, Осигурување на лица, Реосигурување и соосигурување и на крајот Остварување на правата од осигурување.

Првата глава е насловена *Поим на правото на осигурување и неговото место во правниот систем* - претставува воведна тема која има за цел да ги претстави значењата на поимот право на осигурување, како и неговото место во правниот систем како целина, а посебно односот со социјалното осигурување и отштетното право. Во оваа глава авторката за да дојде до поимот на правото на осигурување го користи историскиот метод за да го прикаже потеклото на осигурувањето, а потоа преку еден мултидисциплинарен пристап го дефинира општо осигурувањето и посебно правото на осигурување, за на крајот да ги претстави поделбите кои правната теорија и законодавецот ги користат во поглед на научното изучување и регулирање на материјата на правото на осигурување.

Втората глава од учебникот е насловена *Формално-правни извори на правото на осигурување* и во неа авторката најпрво ја истакнува поделбата во правната теорија на правни извори кои ја регулираат правната положба, статусот на друштвата за осигурување, односот на државата спрема друштвата за осигурување во поглед на нивното работење и контрола над дејноста, кои по својата природа се управно-правни и на правни извори во кои се содржани норми со имотен карактер, а како такви се сметаат законот, договорот, општите и посебните услови на осигурувањето, обичајот и обичајното право, општите правила на граѓанското и трговското право, судската практика и правната наука. Авторката ги прикажува во учебникот најзначајните правни извори на правото на осигурување од домашното право и тука зборува за Уставот, Законот за облигационите односи, закони од областа на осигурувањето, поточно Закон за супервизија на осигурувањето, Закон за задолжително осигурување во сообраќајот, Закон за доброволно здравствено осигурување,

Закон за облигационите и стварноправните односи во воздушниот сообраќај, потоа општите услови, обичајот, општите правила на граѓанското и трговското право и судската практика и правната наука. Потоа авторката внимание посветува и на ЕУ директивите кои се релевантни за правото на осигурување, делејќи ги на директиви кои регулираат осигурување од граѓанско-правна одговорност за штета настаната со употреба на моторни возила и директиви кои уредуваат статусно-правни прашања во областа на осигурувањето.

Третата глава е насловена како *Основни поими (елементи) на осигурувањето* и во неа авторката го запознава читателот со еден класичен дел од правото на осигурување, а тоа се основните елементи на осигурителниот однос: ризикот, осигурениот случај, осигурената сума и премијата на осигурување. Авторката при приказот на овие елементи ја користи компаративната правна теорија, како и домашното позитивно право испреплетувајќи го низ материјата секаде каде што тоа соодветствува. На овој начин за студентите се создава една целосна сликата за овие поими која опфаќа практични аспекти од нивната примена во законодавството поткрепени со теоретска разработка и објаснувања.

Четвртата глава е насловена *Субјекти во правото на осигурување*. Во рамките на оваа глава авторката укажува дека во рамките на правото на осигурување се јавуваат повеќе лица кои имаат различна улога и правна положба. Во таа смисла авторката зборува за улогата и правната положба на осигурувачот, осигуреникот/договорач на осигурувањето, корисникот на осигурувањето, осигуреното лице, носителот на стварни права на осигурената ствар, прибавувачот на осигурен предмет, трето оштетено лице и застапници и посредници во осигурувањето.

Петтата глава е насловена *Статусно право на осигурување*, а во неа авторот ги прикажува правни норми со кои се уредуваат условите за основање, работење и престанок на друштвата за осигурување и други правни лица кои се занимаваат со вршење на различни правни работи од областа на осигурувањето, како и надзорот врз работата на сите субјекти.

Глава шест е насловена како *Договорно право на осигурување* и во нејзини рамки посебно се обработени карактеристиките на договорот за осигурување, како и останатите прашања кои ѝ припаѓаат на општата теорија на договорното право и општата теорија на облигационото право. Во таа смисла авторката зборува за институтите слобода на договарање, страни на договорот, склучување на договорот, содржина на договорот (при што детално се елаборирани обврските на двете договорни страни) и за траењето на осигурувањето. Во рамките на сите поднаслови авторката успешно ја поврзува општата теорија со спецификите во регулирањето на правото на осигурување и го истакнува посебниот режим онаму каде што тој е присутен.

Глава 7 е насловена *Осигурување на имот*. Со оглед на тоа дека претходните глави се однесуваат на правните правила заеднички за сите видови на осигурување, почнувајќи од оваа глава авторката ги прикажува спецификите на посебните видови на осигурување и односите меѓу нив. Во рамки на главата за осигурување на имот авторката подетално ги прикажува институтите специфични само за него, како што се начелото на надомест на штета и интерес за осигурување на имот, надоместот кај осигурувањето на имот и институтите надосигурување, подосигурување и двојно и повеќекратно осигурување.

Во глава 8 *Осигурување од одговорност*, авторката природно се надоврзува на материјата за осигурување на имот, преку обработка на карактеристиките на осигурувањето од одговорност и неговиот однос со имотното осигурување, а посебно разработувајќи ги правните односи кои настануваат кога постои осигурување од одговорност. Во рамките на оваа глава, со цел да го илустрира и да го доближи до читателот институтот осигурување од одговорност, авторката посветува внимание на два вида на осигурување од одговорност и тоа осигурување од автомобилска одговорност и осигурување од одговорност за нуклеарна штета.

Глава 9 носи наслов *Осигурување од професионална одговорност* и тука посебно внимание се посветува на осигурувањето од одговорност на носителите на правните професии (адвокати, нотари и извршители). Одлуката на авторката оваа тема да ја истакне, за сметка на други прашања кај кои е посветено помало внимание, е желбата да се упати студентот во теоретско-практичните аспекти на неговата професија, во случаите кога ќе избере некоја од регулираните правни професии. Во поглед на оваа содржина, исто така,

се истакнува и посветената разработка на елементите на граѓанско-правната одговорност и нејзината поврзаност со правото на осигурување, што се должи на тоа што еден значителен дел од творештвото и научноистражувачката работа на авторката се наоѓа токму во областа на отштетното и облигационото право, како и на постоењето на потребата за студентите, но и за практичарите јасно да се подвлечат основите на разликувањето меѓу одговорност и осигурувањето од одговорност, нивните посебни правни режими и точките на нивно испреплетување.

Глава 10 - *Осигурување на лица* е посветена на приказ на систематизирани посебни правила на кои се засноваат правните односи во случаите на осигурување на лица, како и на разработка на посебните видови на осигурување на лица. Посебно внимание учебникот посветува на живот и доброволното здравствено осигурување.

Глава 11 е насловена *Реосигурување и соосигурување* ги обработува овие два институти во рамките на правото на осигурување преку подвлекување на нивните теоретски карактеристики, како и законска уреденост.

На крај, последната глава, глава 12 - *Остварување на правата од осигурување* се посветува на осигуреникот и фазите низ кои минува целата постапка за остварување на правата од осигурувањето, а краток осврт се дава и на остварувањето на правата од осигурување на осигурителите во случај кога постои реосигурување или соосигурување.

ЗАКЛУЧОК

Авторката подготвила научна книга наменета за наставно-научната дисциплина право на осигурување. Имено, ракописот „Право на осигурување“ е наменет пред сè за учебник па оттаму методолошки е одлично приспособен за совладување на испитната материја и за постепено совладување на предметната програма на предметот Право на осигурување. Студентите имаат можност читајќи го ова четиво да се здобијат со теоретски знаења, но и да ја спознаат практичната примена на нормите на правото на осигурување преку богатата компаративна теорија и практика со која се илустрирани теоретските лекции во овој учебник. Ова на ракописот му дава учебничарски карактер, но во исто време и монографско-расправен карактер, со оглед на тоа што авторката на одредени места каде што сметала дека е потребно прикажува и теоретска расправа за актуелни правни регулирања во областа. Авторката создала самостојно авторско дело преку правилно користење на богатата литература и подготвила пионерски учебник што до сега како наслов не бил објавуван во нашата држава. Вредноста е препознатлива и во тоа што ракописот може да се користи во совладување на повеќе предметни програми, како и да биде корисна алатка за практичарите.

Врз основа на изнесеното имаме чест и задоволство да му предложиме на Наставно-научниот совет на Правниот факултет во Штип овој ракопис насловен „Право на осигурување“ да биде издаден како учебник за студентите на прв и на втор циклус студии на Правен факултет при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип.

РЕЦЕНЗЕНТИ

Д-р Борка Тушевска-Гавриловиќ, вонреден професор, с.р.
Д-р Кристина Мишева, вонреден професор, с.р.